

AZ ÖNKÉNTES

MEXIKÓVÁROS, 1980. OKTÓBER 11.

Beszélgetés egy tanulmányozó csoport találkozásának szünetében

Úgy tűnik, a mozgalmunkban részt vevő emberek közül sokan rendelkeznek már hasonló előélettel. Úgy jönnek a mozgalmunkba, hogy már van tapasztalatuk az önkéntességgel, ami nem ugyanaz, mint a voluntarizmus. Sokan szociális munkások, ápolónők, orvosok, tanárok, azaz olyan emberek, akik tevékenyek, és fizetésért dolgoznak, de úgy érzik, bérük nem áll arányban a munkájukkal. Az is igaz, hogy ha rosszul fizetik őket, másoknál gyakrabban fognak tiltakozni a béremelésért, de a tevékenységük alapvetően nem saját magukra, hanem másokra irányul. Aztán a mindennapi problémák és egyébek miatt több fizetésre és hasonlókra lesz szükségük. Ez természetes, hiszen nem tudnak levegőből élni! Vajon mit üzennek nekünk ezek az emberek, akik – bár alulfizetettek – erős késztetést éreznek arra, hogy tanítsanak másokat? Nem teljesen világos, mit is nyernek azok, akik szociális munkásként dolgoznak, vagy akik más társadalmi tevékenységet végeznek. Úgy tűnik, mozgalmunkban sokan rendelkeznek ehhez hasonló előélettel... Mint például az, aki a szomszédait klubba szervezte, vagy aki gyerekkorában sportcsapatot toborzott. Jönnek ilyen emberek a mozgalmunkba, és gyakran ők azok, akik beindítják a dolgokat. Mások nem, mások más feltételek közül jönnek, mást keresnek itt, de aztán később megértik munkánk jelentőségét, és nekilátnak. Tehát sokan válnak aktívvá, ahogy a munkánk értelmet és belső igazolást nyer számukra. Amikor nekilátnak, egyrészt követik azokat a törekvéseket, amelyekkel érkeztek, másrészt felhasználják múltbeli tapasztalataikat. Ez könnyen megfigyelhető, sok példa van rá. Nem tudom, itt hogy van ez, de a világ számos pontján sok ilyen barátunk van, és általában ők azok, akik mozgásba hozzák a dolgokat. Életrajzukban megtalálhatók az effajta tapasztalatok.

De miért is cselekszenek egyesek úgy, hogy nem törődnek azzal, mit nyernek közvetlenül önzetlen tetteik által? Hogy is van ez? Mi történik a fejükben olyankor, amikor ilyen furcsán cselekszenek? A fogyasztói társadalmak szempontjából ez a viselkedés nem tipikus. Mindenki, aki fogyasztói társadalomban született, nevelkedett, és nőtt fel, kitéve a fogyasztói struktúra hatásainak és terjeszkedésének, szükségszerűen hajlamos úgy tekinteni a világra, mint személyes táplálékra. Hadd magyarázzam meg: fogyasztó vagyok, tehát habzsolnom kell a dolgokat. Egy hatalmas gyomor vagyok, amit meg kell tölteni. Eszembe sem jut, nincs az az érzetem, hogy valaminek kifelé is kellene mennie belőlem. Ellenkezőleg, azt mondhatom: „elég sok mindent adok ahhoz, hogy jogom legyen ezekhez a fogyasztói javakhoz; vagy talán nem dolgozom órákat az irodában, és nem arra használom az időmet, amit inkább fogyasztással kellene töltenem, hogy a rendszerben dolgozzak? Nem fizetek az időmmel, amit egyébként fogyasztásra is használhatnék?" Ez tényleg jó érv. Saját felfogása szerint munkaórát,

„emberórát” cserél fizetésre. Nem így van? De min van itt a hangsúly? Nem a világban kibontakozó tevékenységére helyezi a hangsúlyt. Szükséges rossznak tekintti, ami azért kell, hogy a kör végül benne végződjön. Így épülnek fel a rendszerek, mindegy, milyen zászló alatt. A lényeg ugyanaz: a fogyasztó.

A lakosság neurotikussá válik. Ez teljesen logikus, hiszen a bemenetnek is van egy köre, és a kimenetnek is. Ha elvágjuk a kimenet körét, akkor az egyénnek problémái lesznek. De tény, hogy a legtöbb ember azzal foglalkozik, hogy mit kap, és ahogy terjed ez az ideológia, az emberek nem értik, hogyan lehetséges az, hogy vannak, akik tudnak úgy cselekedni, hogy nem kapnak érte semmit. A fogyasztói ideológia szempontjából ez rendkívül gyanús. Mi ösztönözhet valakit arra, hogy cselekedjen, ha nem kap érte megfelelő fizetést? Ez a gyanú tulajdonképpen nagyon rossz emberismeretről tanúskodik, mert ők a hasznosságot a pénz függvényében értik, és nem tudják, hogy van, ami az életnek hasznos, hogy lélektani hasznosság is létezik. Vannak, akik magas életszínvonalon élnek (azaz akiknek megoldottak a munkahelyi, egzisztenciális, egészségügyi, öregségi és nyugdíjproblémái), és kiugranak az ablakon, vagy esetleg egész nap alkohol, illetve kábítószer hatása alatt állnak, vagy egyszer csak megölik a szomszédjukat.

Mi nyilvánosan visszaköveteljük az önkéntesség elveszett tekintélyét. Védelmünkbe vesszük azt, aki kiugrik az ágyából, amikor a szomszéd háza kigyulladt, gyorsan felöltözik, felveszi a sisakját, és rohan tüzet oltani. És amikor visszatér (reggel hat óra körül, füstösen, megperzseltén, sérülésekkel), a drága kis felesége tányérokat vág hozzá, és azt kérdezi: „Mennyit fizetnek neked ezért? El fogsz késni a munkából, és csak a bajt hozod a családdra a különcségeiddel!” Az utcán mutogatni fognak rá: „Ott megy az az önkéntes tűzoltó.” Mintha idióta lenne azokhoz képest, akik, mivel nagyon jól megvannak magukkal, kiugranak az ablakon. Általában az önkéntes tűzoltók nem ugranak ki az ablakon. Ők tapasztalati úton találtak egy jó megoldást arra, hogyan közvetítsék energiájukat a világ felé. Ők nem csak egyszerűen katartikusan fejest ugranak bizonyos tevékenységekbe (ahogy mások teszik ezt például a sporton, a másokkal való konfrontáción vagy rengeteg másféle tevékenységen keresztül). Ők ennél többre is képesek. A többiekkel ellentétben valami sokkal fontosabbat tesznek: egyfajta belső értelmet helyeznek a világba. És ezzel gyakorlati „transzferenciális” funkciót töltenek be. Tartalmakat hoznak létre, melyek a világ felé irányulnak, és nem a megszokott ingerekre reagálnak. Nagyon nagy különbség van aközött, aki kötelességből cselekszik, és ezért fizetést kap, és aközött, aki a saját belső világából kiindulva a külső világban fejezi ki magát. Saját akaratából olyan tartalmak jönnek létre benne, amelyeket maga sem ért, és néha megpróbálja megmagyarázni őket olyan szavakkal mint a „szolidaritás”, anélkül, hogy megértené ennek a szónak a mély jelentését. Sőt, szegény önkéntesünk (akit hazaérkezésekor tányérral dobálnak meg és kigúnyolnak), a végén azt fogja gondolni, hogy ő tényleg egy idióta, és arra a következtetésre jut, hogy: „Velem mindig ez történik”. Arról nem

is beszélve, hogy ha ez az önkéntes nő, akkor ebben a társadalomban a helyzet még rosszabb.

A végén ezek az önkéntesek megalázottnak érzik magukat, és beolvadnak a rendszerbe, mert senki sem magyarázta el nekik, hogy is van ez az egész. Tudják, hogy nem olyanok, mint a többiek, de nem tudják megmagyarázni, amit tesznek. Ha megkérdezzük őket: „Magyarázzátok el nekem, mit is nyertek ti ezzel?“, akkor hebegni kezdenek, és behúzzák a nyakukat, mintha valami szégyellnivalójuk lenne. Senki sem világosította fel őket, senki sem adta meg nekik a megfelelő eszközöket ahhoz, hogy kifejezzék magukat, és elmondják, hogy miért öntik hatalmas energiájukat a világba anélkül, hogy valamit is várnának cserébe. Ez, természetesen, nagyon különleges.